

ר.ל.

פרוטוקול מס' 19/ב

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט  
שהתקיימה ביום ב', כ"ד בשבט תשי"ג-9.2.53 בטעה 12.00.

הסתמפו: מ. אהנא - היו"ר  
ב. אזניה  
י. בר-יהודה  
ד. בר-רב-האי  
י. בדר  
י. הררי  
ז. ורהפטיג  
י. קליבנוב  
י. שפירא

נעדרו: ע. אסף  
ב. אבניאל  
ע. איכילוב  
ד. בחמוני  
א. דוליס  
ת. טובי  
י. כסה  
ק. לוז  
ע. מימון  
מ. קסיס  
ח. רובין  
ב. ששון  
ד. טרי  
א. תבורי

מוזמנים: ז. ורהפטיג - סגן סר הדתות  
: ח. כהן - היועץ המשפטי  
ה' גלזנר - היועץ המשפטי לעניני רבנות  
ה' כץ - מנהל המחלקה לשיפוט רבני.

סדר-היום: 1. חיון על סקירת סר הדתות על בתי-הדין  
הרבניים.

י. קליבנוב: בהיעדרו של היו"ר חבר הכנסת אונא, אני פותח את  
הישיבה. נבקש את סגן סר הדתות להשיב על  
השאלות שהוצגו לו בשבוע העבר.

ז. ורהפטיג: ביקשתי את הרב כץ, מנהל המחלקה לשיפוט רבני, נוסף  
על סר גלזנר, להשתתף בישיבה.

לשאלתו של חבר הכנסת בר-יהודה האם ישנן תקנות  
קבועות מראש לסגולות מינויי דיינים. כן, בחוסן מספט הלכות דיינים  
ובסנהדרין יסגם תנאים מפורטים. אינני סבור כי חברי הוועדה מעונינים כי אקרא  
פרקים מסקורות אלה. מדובר פה על בית-דין רבני, בית-דין דתי, ולכן הדיינים  
צריכים למלא את התנאים שהדין דורש מדיין. כשהמדינה מוסרת ענינים מחויימים  
לבית-דין זה, היא יודעת מי הם דייניו. לא יתכן שיטבו בבית-דין זה אנשים  
חילוניים. ברור שיטבו בו רבנים.

ח. כהן: האם סגן סר הדתות טוען כי כל הדיינים המכהנים היום,  
יש להם כל הקווילפיקציות המנויות בחוסן מספט?

ר.ל.

ז. ורהפטיג:

לא אמרתי זאת. אנחנו שואפים לכך. אם כתוב כי הדיינים צריכים להיות אנשי חיל, שונאי בצע יאנסי אמת ויראי אלוקים. אלה הן ארבע הסגולות העיקריות הנדרשות.

י. שפירא:

הדברים האלה נוגעים יותר לאופיו של האדם. יכול להיות יהודי עם-הארץ גמור שיהיו לו ארבע התכונות האלה, ויכול להיות להיפך. מה הן הקוולפיסקציות בטובן החילוני? מה צריך הדיין לדעת?

ז. ורהפטיג:

כדי להיות דיין צריך להיות קודם כל רב, צריך להיות מוסך להוראה גם באיסור והיתר וגם להוראה בדיני ממונות (וישנם שני מיני סמיכויות). אצלנו מקפידים מאוד בעניין, כי בתי-דין דנים בעניני אישות, אם אין להם ידיעה בגיטין וכו' וכו'. כל בעיית ההסמכה היא בעיה חשובה ונכבדה. בארץ-ישראל אין מינוי של דיין ללא קיבל את הסמיכות האחרונה שלו מן הרבנות הראשית. הרבנות הראשית בודקת את המסמכים ואפילו בוחנת. אם בא אדם מחוץ לארץ ומוצה להיות לא רק דיין אלא אפילו רב, יש וועדה הבוחנת אותה.

לפני זמן מה הרבנות הראשית יחד עם משרד הדתות פתחו מוסד טיוחוד, מכון לדיינות, מתוך הנחה שלא כל רב יכול להיות דיין, ודרושה התמחות בטכנים מסויימים. בטכון ישנם אמנם רק עשרה רבנים, צעירים, הרוצים להתמחות במקצועות מסויימים, בעיקר בדין למעשה. אנחנו מקווים שאי-פעם מתוך הסכון הזה יבואו מועמדים לדיינים. הם כבר לומדים שנים אחדות בהלכות אלה.

אשר להצעה למינוי דיינים להבא, בעיבוד הצעת חוק השיפוט הרבני החדשה הבאנו בחשבון גם את העניין הציבורי. ברור לנו שהדיין צריך למלא דרישות מסויימות. אם ישנם שני מועמדים, אחד מתאים ואחד שאינו מתאים, ברור שהבחירה קלה. אבל הדבר יותר קשה כשישנם כמה מועמדים מתאימים. מתוך הנחה שבית-הדין הוא קודם כל בית-דין דתי, באים קודם לכל השיקולים הדתיים: האם המועמד דתי. אח"כ באים שיקולים אחרים. אשר לשיקולים האחרים, הצענו שתהיה ועדה למאנויים. הועדה הזאת, אחרי קבלת אישור מהרבנות הראשית, תוכל לקבוע מי מבין המועמדים יא יתקבל.

לשאלה השניה - מה זה עורך דין רבני, מהן התקנות, מי נותן את הרשיון, מה הן הסגולות הנדרשות לכך. אינני רוצה להרחיב את הדיבור על בעיה זאת מבחינת הדין. מי שמעובין, יכול לקרוא את מאסרו של ליפקין על בעיית עריכת הדין מבחינת ההלכה. העניין הזה חודר בתקנות הדיון בבתי-הדין בישראל, ומעיף ל"ח מסכם זאת: (א) כל הרוצה לפעול כטורסה בבתי הדין האזוריים ובבית הדין הגדול או באחד מאלה, בין אם הוא "עורך דין תלמודי" או "טוען" קבוע ובין אם הוא עורך דין בעל רשיון מסלתי, חייב להשיג בכל שנה במסך חדש חסון רשיון בכתב מאת מועצת הרבנות הראשית לארץ ישראל. (ב) הרשיון ניתן אחרי התיעצות עם בית הדין האזורי אשר אליו שייך המבקש ונגד תשלום המס הקבוע, ותקפו הוא עד ר"ח כסלו עד ר"ח אלול. (ג) הרשות בידי מועצת הרבנות הראשית לארץ ישראל לבטל רשיון כזה ביטול זמני או מוחלט. בחוסן מספט המונח הסקבל לעורך-דין הוא "טוען". בנוסח החדש של התקנות אולי נמצא טונח אחיד ל"טוען" ו"עורך דין תלמודי". המעיף הזה יוצא מנקודת הסקפה שלא כל עורך-דין יכול להיות עורך-דין בבתי-דין אלה. (י. שפירא: זה אינו כתוב פה). זה נתון לשיקול דעתה של מועצת הרבנות הראשית. לא כל אורך דין, אלא רק זה שפונה ומבקש יכול להיות עורך דין בבתי-דין אלה. דבר זה גם פותח פתח לאנשים שאינם עורכי-דין אם יש להם סגולות מתאימות. המעיף אינו קובע את הסגולות. הוא מסאיר זאת לשיקול דעתה של הרבנות הראשית. היות וציבור עורכי-הדין בארץ הוא ברובו הסכריע זר לחוק הזה, קשה לקבוע סגולות, כיון שדבר זה היה מונע את האפשרות הזאת מחלק גדול של ציבור עורכי-הדין. נדמה לי שלא קרה אף מקרה אחד שעורך-דין ביקש רשיון והדבר לא ניתן לו. ולא קרה אף מקרה אחד שניתן רשיון ובלקח בחזרה. לעומת זאת, היה לחץ גדול מצד אנשים שאינם עורכי-דין אלא שם להם ידיעה בעניני אלה, שרצו לקבל רשיון. לגבי אנשים אלה, הביקורת צריכה להיות יותר גדולה, ובמקרים אלה הכל צריך להינתן לשיקול דעתה של הוועדה הממנה. בכל אופן, בניסוח החדש של תקנות הדיון דנינו בכובד ראש בדבר הזה, לאור הנסיון. אני מנח כי הוועדה המטפלת בתקנות הדיון תסמע ברצון את העתה של הסתדרות עורכי הדין בענין זה. אני מדגיש כי נקודות מחלוקת בענין זה הגיעו גם אלי. היה

9.2.53

סקירת שר הדתות על גתי-הדין הרבניים.

ר.ל.

ז. ורהפט יג:

עורך-דין שביקש רשות להופיע ובענה בשליחה, ד"ר אלכסנדר סלומון. לו עצמו היה סכסוך חמור מאוד בעניני אישות, סיכסוך אחר. לדעתי, פומל אותו מהופעה כעורך-דין בעניני אישות. מקרה שני היה בנוגע ליהודי שאיננו עורך-דין, שרצה להיות עורך-דין רבני ופסלו אותו, בטענה שהוא עם-הארץ גמור ואין לו כל ידיעה בעניני אישות. אלא הם שני המקרים שהגיעו אלי, ובדרך כלל יש להניח כי כל מי שמרביח לו פונה אלינו.

(היו"ר מ. אונא נכנס לישיבה ומקבל את הנהלת הישיבה).

שאלתו השלישית של חבר הכנסת בר-יהודה בנוגע

לפסקי-דין בוררות, מתקנות כנסת ישראל ישנו סעיף מיוחד, סעיף 10(ג) המסדיר זאת. סעיף זה קובע כי בית דין רבני רשאי "ליישב על פי הוראות פקודת הבוררות הנוהגת זמן לזמן, כל סכסוכים בין יהודים במקום שכתב שטר בוררים על ידי שני הצדדים". אני מטלב פה שאלה שניה, של חבר הכנסת הררי, ששאל מדוע בתי-הדין עוסקים בכך ולפי מה מסלמים שכר בעד בוררות. הסעיף שהוזכר קובע כי שכר בעד הבוררות איננו מתקבל על-ידי בית-הדין אלא מסלמים בעדו כמו בעד כל תביעה מס תביעה לקופת האוצר, לפי ערך התעריפים שהותאמו לבתי-המספט. לפי הפרוצדורה של מספט הבוררות, התובע מגיש תביעה, הנתבע מוזמן, וכשהוא בא שואלים אותו אם הוא מוכן לחתום על שטר בוררים, היות ואין לבית-הדין סמכות בענין זה, אלא אם כן יחתום על שטר בוררים. אם הוא חותם על שטר הבוררים, דניט, אם לאו - אין דניט.

לדעתי, בית-הדין מסלא בענין זה תפקיד חשוב עד מאוד.

ישנם אנשים הפונים לבתי-דין אלה בגלל שתי סיבות. הסיבה האחת עקרונית: הרבה אנשים רוצים להידיין רק דין תורה, ואינם רוצים ללכת לבית-המספט. כסטבי הצדדים רוצים להידיין דין תורה, צריך לאפשר להם זאת. דין התורה הוא דין הקיים אלפי שנים.

אביא שתי עובדות שבהם נתקלנו בויכוח עם מסרד

המספטים. היתה לנו מחלוקת הקטורה בגבאות בבית-הכנסת. הלכנו לדין תורה, ומסרד הדתות היה הנתבע על-ידי אחד הגבאים. בדין התורה פסקו שצריכים לסלם שטים לידות, וסילטנו את שטים הלירות. קיבלנו על כך תגובה שהיועץ המספטי, שאמר: אתם הלכתם לדין תורה המסרד הדתות. זוהי בוררות. היום זה שטים לידות, מחר זה יכול להיות שטים אלף לירות. אני כיועץ מספטי צריך לדעת על כך. אמרתי כי אינני מסכים אתו. דין תורה - אין דינו כדין בוררות. אין אנחנו יכולים לחרב ללכת לדין תורה. היות ובית-הדין הוא בית-דין מטלכתי, אפשר לחסוך עליו. (י. בר-יהודה: כשהוא מופיע כבוררות, הוא איננו גי-ת-דין מטלסתי.) על כך יש לי ויכוח עם היועץ המספטי.

במקרה שני שהיה לנו, הייתי מוכן לקבל את דעת היועץ

המספטי. זה היה מקרה שאני הייתי מוכן לתבוע לדין תורה, ואמנם אחרי דיון סיכסנו שהענין אינו מתאים לבית-מספט, וקיבלתי יפוי-כוח לפנות לדין תורה, לבוררות.

יש להבין כי הענינים האלה הם ענינים דתיים. אלה הם

ענינים שאו שהצדדים או שהענין גופו הם דתיים מובהקים. אם יש לנו ענין עם רב בתוקף מילוי תפקידו או בתוקף יחסים ברבנות או יחסים עם גבאות או בית-כנסת, זה ענין דתי. אם יש מספט הא צריך להתפלל נוסח ספרד או נוסח אשכנז, בית-המספט אינו יכול לפסוק, ורק בית-דין דתי יכול לדון בכך. למשל: נכנה בית-כנסת במקום ישוב חדש. בנין בית-הכנסת נעשה בהסתולתו של מסרד הדתות בישוב העולים החדש. הישוב תימני. הבנין הוא בנוסח בלדי. באה אלי מסלחת הטוענת כי הרוב במקום רוצה נוסח ספטי. הדברים הגיעו לידי סיכסוך. אם נמסור ענין כזה לבית-המספט, הטופט לא ידע כיצד לספוט. (ד. בר-רב-האי: אבל במספט הזה מסרד הדתות איננו צד.) נאט סתפט את הבנין מי סלא קיבל את המפתח, ונקראה מסטרה. (י. בר-יהודה: אז אין זה דבר דתי. אז אתה תובע אותו על סלקת את המפח ולא על אופן התפילה.) לו עמדה שאלה איזה נוסח צריך להתפלל, ההלכה בכלל אינה יכולה לפסול, מפני שלפיה צריך להתפלל גם בנוסח זה וגם בנוסח זה. סכאן הצורך בבוררות.

דל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט  
9.2.53  
סקירת סדר הדתות על  
סקירת סגן סדר הדתות על  
בתי-הדין הרבניים.

ז. ורהפטיג: אומץ הערה. בדמה לי כי במדינת ישראל לא הגענו למצב הזה עדיין, אבל אם אנחנו מעוניינים שהמצב המשפטי יתאזר, הרי זה ייעשה דרך התפתחות טומד הבוררות. אל יקוב הדין אם ההר. בענייני מסחר אמור להעמיד את הכל על מידת הדין. בוררות היא דרך יותר טובה ליישוב עניינים, בעיקר כשיש אנשים הרוצים ללכת דווקא לטומד מה.

חבר הכנסת הררי שואל אם יש התנגדות לכך שהעירייה תמשיך ללך לבית-המשפט העליון. בהחלט יש התנגדות. בית-המשפט העליון פסק בכמה פסקי-דין שהוא אינו מוסמך לטפל בפסקי-דין של בתי-הדין הרבניים לגופו של עניין. הוא יכול להיות אינסטנציה למסכות, לקבוע אם יש או אין לבית-הדין הרבני מסכות לדון בעניין מסויים, אבל הוא אינו בית-דין לערעורים. (י. הררי: מצד מי ההתנגדות). מצד הדין, מצד ההלכה. זה בניגוד להלכה. בית-המשפט העליון קיבל זאת ופסק כך. מטרה הדתות והמשפלה מתנגדים לכך, מפני שזה בית-דין דתי ולא בית-דין חילוני, והוא פוסק לפי ההלכה הדתית. אפשר להתוכח אם יש למסור או שאין למסור את ענייני האישות לבית-הדין הזה, אבל אי-אפשר להגיד מצד אחד - שמסכימים למסור את ענייני האישות לבית-הדין הדתי, ולהפוך אותו מצד שני לבית-דין חילוני. זוהי חתירה. בית-דין חילוני, בין באינסטנציה ראשונה ובין באינסטנציה שניה, הוא בית-דין חילוני. אם לפי ההלכה צריך לספוט בעניינים אלה בית-דין דתי, אז הוא צריך לעשות זאת בכל האינסטנציות. אם בסלב מסויים מעבירים את המסכות לבית-דין חילוני, טוב אין זה יותר בית-דין דתי. אני מבין שחבר הכנסת בר-יהודה אינו רוצה כלל למסור את המסכות הזאת לבית-דין דתי, אבל לא כאן המקום לויכוח זה. אין בית-דין יכול לבטל דין חברו אלא אם גדול ממנו בטנין ובחכמה. בית-הדין הגדול אינו יכול לחסוב כך על בית-המשפט העליון.

חבר הכנסת רובין שואל אותי מה הם היסודות החוקיים למעמדו של מטרה הדתות ביחס לבית-הדין. פקודת סדרי השלטון והמשפט: 14.6.48, הם הנותנים את המסכות הזאת. לפי פקודה זאת הועברו המסכות של הנציב העליון לסדר הדתות בפקודות ותקנות של: ניסואון וגירושין (רישום) עדות דתיות (אגרון), עדות דתיות (הטרה), תקנות כנסת ישראל וכו'. פסק הדין של בית המשפט העליון בג"צ 156/50 קבע כי הפיקוח על טומדות הדתיות במדינה הוא בידי מטרה הדתות. כמובן, אין לנו שום מסכות להתערב בענייני הדין, אבל יש לנו מסכות אדמיניסטרטיביות פחות או יותר מקבילה למסכות שר המשפטים לגבי בתי-המשפט.

מה הם האמצעים המידוריים של מטרה הדתות לפיקוח על בתי-הדין. ישנה מחלקה מיוחדת המשפלת בענייני השיפוט הרבני, הרב כץ הוא מנהל המחלקה. יש מפקח שהוא מפקח באופן סתמי, מבקר בבתי-הדין, הוא הר"ר גלזר, והוא מבקר את הצד האדמיניסטרטיבי. יש לנו גם מפקח כלפי על ההכנות וההוצאות. הפיקוח הכספי זכה לכמה שבחים מצד מבקר המדינה. ההכנות בדרך כלל עלו בזמן האחרון. לקראת שנת הכספים החדשה דורש מאתנו מטרה האוצר עם עיבוד התקציב העלאות נוספות. כמובן, אנחנו צריכים להתאים את התאדיפים שלנו לתעדיפי ממי בתי-המשפט, כי אי-אפשר לדבר זה יהיה טונה מבית-משפט אחד לסני. (י. קליבנוב: האם באיזה מקום נתפרסמו באופן רשמי תעדיפי ממי בתי-הדין?) (ה' כץ: כן, בלשכת העתונות המשפטית). (י. קליבנוב: מדוע לא פורסם הדבר ברשומות?) לשנת הכספים הבאה, אם שר המשפטים יסכים לכך, נפרסם זאת ברשומות.

מה הם האמצעים להבחנה בין רבנות ודיינות? אמרתי במקירתי כי פרט לרבנים הראשיים, ישנה הפרדה גמורה בין דיינות ורבנות. כשיאוסר החוק החדש, יהיה אפשרי מינוי אחר לרבנים ולדיינים.

האם מטרה החזת מוכן לסדר סיור של חברי הוועדה לבית-הדין? ברצון רב. אני מקווה שגם תלמדו דברים מהסיור הזה. אטמה אם יור

מהו היסוד החוקי להתקנת תקנות הדיון? סעיף 7 לתקנות כנסת ישראל אומר כי "מועצת הרבנות הראשית תמסך בית דין לערעורים בעניינים המסורים למסכות של בתי הדין הרבניים. בית דין זה יתקין טפעט לפעט תקנות בית דין בנדון ערעורים". אפשר להגיד כי דבר זה חל רק על ערעורים. אבל מועצת הרבנות הראשית הרחיבה את המושג הזה. היות ותקנות הדיון מבוטאות על

ועדת החוקה, חוק ומשפט  
9.2.53  
סקירת סגן סר החנות על  
בתי הדין הרבניים.

ז. ורהמטיג:

התקנות הנמצאות בהלכה, הן אינן יכולות להיות מנוגדות, אלא רק יותר מפורטות. לכן אפשר לעשות זאת. יש פסק דין של בית-הדין הגדול לערעורים, האומר כי הנוהג של בית-דין יש לו כוח של מנהג, ושלפי ההלכה - יש לו כוח של דין, וגם כוח של תקנות. כך שתקנות הדין, יש להן אותה הסמכות.

בשאלתי על-ידי סר קליבוב האם התקנות האלה נשמרות על ידי בתי-הדין. בהולט כן. בית-הדין הגדול לערעורים לוחם למען זה שתקנות הדין יתקבלו. אתם צריכים להביא בחשבון את מה שהיה עד קום המדינה ובשנים הראשונות לאחר מכן, כשהיה מעין מאבק בית-הדין הגדול לערעורים לבין בתי הדין בענין תקנות הדין, בסו בענין הנמקת פסקי-הדין. בענין זה מסר הדמות עוזר לבית-הדין הגדול לערעורים עד כמה שהוא יכול, מבחינה אדמיניסטרטיבית, כדי לשמור על תקנות הדין. עכשיו יונבת ועדה אשר בקרוב תגמור את עבודתה ותפרסם את תקנות הדין החדשות. בוועדה זו יושבים דיינים מכל הארץ. כיון שהתקנות החדשות יתקבלו מתוך שיתוף פעולה עם כל הדיינים בארץ, אבחנו מקווים שהן יתקבלו גם בחינם. על כל פנים, הנטייה היא חיובית. (י. קליבוב: האם אין נטייה מבחינת ההלכה למעט בערכם). לא, כי הן במסגרת ההלכה. עכשיו הן מעובדות מחדש בשיתוף פעולה עם הדיינים עצמם. בוועדה המעבדת אותן יש ביט גם שופטים ועורכי-דין.

חבר הכנסת ספירא שואל בתוקף מה טעמים ומפסדים דיינים. הוא שמע כי פיטרו אנשים מבית-הדין הגדול לערעורים. אינני מדבר על הצד ההלכתי, אם יש או אין הגבלה על הגיל. אפשר להגיד שאין הגבלה כזאת. כל עוד אדם יכול להיות דין, אין הגבלה כזאת. אבל יש הגבלה אישית, אם הוא מתאים או חדל להיות מתאים בגיל מסויים. ההגבלה על הגיל היא הפוכה, כלומר, לגיל מינימום. ישנם האוטרם שאינה צריכה להיות הגבלה כזאת, וישנם הדורשים גיל מינימום 40. מסר הדמות - ואני מדגיש, לפי אינצואטיבה של הרבנות הראשית - כשיכול היה להיאחז בהזדמנות להספיע על דיינים להתפטר, נאחז בהזדמנות זאת. לפני כן, כסדין עבר את הגיל המתאים ואפשר היה להתפטר אחר, עשינו זאת. אבל לפעמים הזקנים עקשנים יותר מהצעירים, והם סבורים שהם דיינים טובים. לכן הסתמסנו בהזדמנות שהיתה לנו בקשר עם חוק לאיסורי מינויי דיינים. (י. ספירא: לא גיליתם זאת לכנסת?) מסרנו על כך בוועדת החוקה, מסרנו את כל הפרטים עם סמות. אמרנו: היות ולפי חוק זה צריך להביא לולידציה של כל המינויים, בין שנעשו באופן חוקי ובין שנעשו באופן בלתי חוקי, ומאד שהרבנות הראשית ביקשה את הדבר לגבי שלושה זקנים, לא נאשר את מינויים. הדבר נגע לשלושה דיינים זקנים שאחד מהם נפטר בינתיים, השני הרב שבתאי בן 90, והשלישי הרב וילקובסקי בן 80. ניהלנו אתם טא-וטם; הבטחנו להם פנחיה, ובלבד שימפטרו. הם לא רצו. בית-הדין בירושלים היה בכל רע. נאחזנו באמצעי זה, והרבנות הראשית החליטה כי דיינים אלה צריכים להתפטר, ויש להביא במקומם צעירים. עשינו זאת באי סדר ועדת החוקה. אנחנו מנהלים מ"ט עם עוד שני זקנים. אחד מהם כמעט הסכים ואנחנו עלמדים בפני גר הטו"ס. אמנם הדבר הזה קטור בחוק השלטון הרבני, כי צריך שיהיה לנו אינטסטרומן חוקי למינוי אחד במקומו. אם אין כן, כל פיטורים מזיקים ומפזיעים להרכב שלם. מבין האלוה שפיטרונו אז, רק אחד מתנגד בתוקף עד היום. אבל האינטרס של הציבור קודם לאינטרס של הפרט. בכל אופן, לא העברנו אותו גם שהרבנות אלא איטרונו אותו כחבר פועצת הרבנות המורחבת. הוא מובטח מבחינת הפרנסה ומובטח מבחינת מעמדו בציבור, אלא שאין לו עבודה יומיומית. סמכה שחררנו אותו.

חבר הכנסת ספירא שואל אותי האם ישנה נכונות מתוך בתי-הדין להסתפק במסכות שניתנה להם לפי החוק, ומסורת זאת שלא לנהוג כאלו כל העניינים נמצאים במסכותם. השאלה נכונה. בדרך כלל לכל בית-דין ישנה נטייה להתרחבות. היות והחוק אינו מאפשר זאת, בתי-הדין נזהרים שלא לחרוג ממסגרת החוק. היום העניינים האלה אינם ברורים. המחלוקת בקשר למסכות, בעיקר בקשר עם החברות בכנסת ישראל, מביאה לחומר בהירות מבחינה חוקית, וברור שבתי-הדין שש תמשים בדבר לטובתם, כשיתקבל חוק החדש, אזי מקווה שהדברים יהיו אברורים ובתי-הדין יצטרכו להישאר במסגרת החוקית שתיקבע להם. אני מניח כי חבר הכנסת ספירא לא התכוון לספטי הבוררות.

חבר הכנסת סרי שואל האם מסר הדמות עושה לטובת הופעתם של הדיינים בחיים הפוליטיים. כן, מסר הדמות עושה לטובת הדבר הזה. דיינים לא התערבו בחיים הפוליטיים. יש בעיה בזאת רק בקשר עם הרבנים הראשיים. נכון כי מסר הדמות היה רוצה כי הרבנים הראשיים גם הם לא יתערבו

ועדת החוקה, חוק ומשפט  
9.2.53  
סקירת סגן שר הדתות על  
בתי הדין הרבניים.

ר.ל.

ז. ורהפטיג:

בתי הדין הפוליסטיים. יש לי רושם שהבטיחה הזאת הולכת וכובשת לבנות. אריך גם להביא בחשבון כי אי-אפשר לציין כי כמעט אף עובדה אחת שאותם הדיינים התערבו בדברים כאלה, חוץ מאשר בשטח אחד, שבין הדת ובין לא דת. אינני ערב על התיעצויות פרטיות, ואינני יודע מדוע לנו לפר על התיעצויות פרטיות שלא באו לפירסום בציבור. ההופעות הפומביות הולכות ופחפחות. במידה שהן היו הן נגעו בבעיות דתיות בלבד. יש להביא בחשבון את הסתירות בגלל אותן ההתקפות ההולכות ונסנות נגד הרבנות, נגד בתי-הדין ונגד סמכויותיהם, והרי גם זה חוק! בכל זאת מרשים לעצמם אנשים להתקיף את בתי-הדין וסמכויותיהם בצורה מאוד גסה. מכאן הסתירות הזאת. כסלוחטסט באופן גלוי נגד המוסד הזה, גם הוא סגיב מסדר הדתות פועל בכיוון זה שהמוסד הזה לא יתערב בחיים הפוליסטיים, ואל תסרו את הדבר לבעיית גיוח נטיים. אם אני שואל סאלם: אמור או סותר - אין זה חצרכות בחיים הפוליסטיים. אני יכול לשאול גם אם יש חוק במדינה. אני יכול ללכת אל הרב ולשאול: אתמול התקבל חוק, האם החוק הזה עומד בניגוד להלכה או שאינו עומד בניגוד להלכה? סותר לי לעשות זאת. (י. בר-יהודה: סותר לשאול זאת הרב שאיננו רוצה להיות פקיד המדינה. אם הוא פקיד מדינה, אי-אפשר לשאול זאת אותו. או זה או זה. אם הרבנים אנשים פרטיים, יעשו כרצונם. אם אינם אנשים פרטיים אלא פקידי המדינה, הדבר מגביל אותם וסחייב אותם.) אין זה נכון, אבל אינני רוצה לדבר עכשיו על פקידי המדינה. הרבנים פועלים לפי ההלכה, זהו הנדיר של עבודתם. הם עובדים בסגרת החוק לפי ההלכה, אבל רק לפי ההלכה. הם נקראים להודיע את פסק ההלכה. המדינה אינה יכולה להגיד להם מהו פסק ההלכה. חבד הכנסת בר-יהודה יכול להסיק מכך מסקנות. הוא הסיק מכך שאיט דתי אינו יכול להיות ספפס, היות והוא אפורה-יורה סקבל הלכה אחרת, לא זו של המדינה. (י. בר-יהודה: אתה מביא את דברי עד לאנסורד. אמרתי כי אם קובעים כי רב צריך להיבחר כסופט לבית-הדין העליון, הרי לא מפני שהוא בקי גדול בהלכה, כי אם בגלל זאת בוחרים אותו לבית-הדין העליון, זה אמר שבחרים אותו על סנת סידון לא לפי חוקי מדינת ישראל אלא לפי חוקים אחרים. על נקודה זו בלבד עמדתי.) איט דתי - ובזאת אין הבדל בין רב ובין סי שאינו רב - כל איט דתי סקבל עליו סרות לא המדינה ולא זכנסת יכולות לסנות אותה. שוט כוח בכנסת אינו יכול לסנות את הסרות הזאת. (י. בר-יהודה: האם אתה סוכן לתת אותה זכות לכל אזרח?) לא, אינני סוכן. (י. בר-יהודה: לנוצרי? לסוטלטי?) סבחלינת הדת - כן, אבל לא סבחיינה אחרת. אני סאסין כי יא אפסדות לאיט דתי לחיות במדינה גם כשהמדינה אינה דתית. כסובן, אם המדינה תחוקק חוק סמוכרחים לעבוד בסנת, לא אוכל לחיות במדינה הזאת. אלא כל עוד תהיה מסגרת הסתחשבת בצרכי הדת, אפשר להתקיים. אבל בתי-הדין או הרבנות הראסית יתנו החלטות בעניינים הלכתיים לפי ההלכה ולא לפי החוק. כדי שלא תהיה התנגשות בין ההלכה והחוק, סני הצודדים צריכים לדאוג לכך: אין צריכים להיות חוקים סיהיו בניגוד להלכה. הסתדלנו, ואני חושב סתרסנו הרבה גם בכנסת הראסונה וגם בכנסת הסנייה, סלא יהיו חוקים אנטי דתיים.

מר קליבנוב שואל מהו הסצב החוקי בענייני ניסואין, איפנה הסטיסטיקה, מי רוטט, מי מאסר וכו' סקבל את הסטיים. לבתי הדין יש הסמכות בענייני ניסואין. עצם עריכת הניסואין נעסית על ידי רב רוטט ניסואין בהתאם לפקודת הניסואין וגירוסין (ריסוט). לפי פקודה זו "הרב" הוא הרסות הרוססת הסתסנה בהתאם לתקנות כנסת ישראל על ידי סועצת הרבנות הראסית לישראל, ואם הוא רב סקוט, הוא נבחר בהתאם לתקנות אלה, ומתאסר על ידי סועצת הרבנות הראסית, ומאז הקמת המדינה - בהסכמת מסרד הדתות. (י. ספירא: מה בנוגע לר"ס?) אנחנו נלחמים לכך, ובקקזטות רביים הצלחנו להגיע לכך סאין הרב סקבל תסלום חוק סהתסלום הקבוע.

בנוגע לסטיסטיקה: בסנת 1949 נערכו 12076 ניסואין;  
בסנת 1950 - 16039 ניסואין; בסנת 1951 - 15556 ניסואין; בסנת 1952 - 15892 ניסואין. יש במדינה 157 מורטיים לרסום ניסואין.

י. קליבנוב: בזמנו היה מוסל הפחוז כחלק ספרים לניסואין.

דל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט  
9.2.53  
סקירת סגן סר החנות על  
בתי הדין הרבניים.

ז. ורהפטיג:

היום מתחלקים פנקסי רישור לנישואין על-ידי מסדר  
הדמות. במסדר הדמות ישנו מרכיב מרכזי לכל הנישואין  
נפגירוסין של יהודים בארץ. אם הוועדה מערוך טיור, אני סוכן להראותכם את  
המרכיב הזה.

ז. בר-יהודה:

כמדברית על בתי-הדין הרבניים, האם כלולים בזה  
גם בתי-הדין של האגודה? ואם לאו, מי הבעל-בית עליהם?

ז. שפירא:

האם בשים עורכות-דין ושאיות להופיע בטני בתי-דין  
אלה?

ז. ורהפטיג:

דשאיות וטופיעות.

ה' גלזנר:

גם נשים מעזרה הוציאלית מופיעות.

ז. שפירא:

פה קורה מסרוצה להתחתן זוג שאינם יהודים ואינם  
מוסלמים ואינם נוצרים מהעדות המוכרות? (ח. כהנא:  
איזו אזרחות יש להם?) ישראלית. (א. כהנא: אין להם תקנה). האם הם יכולים  
להתחתן?

ז. ורהפטיג:

לשאלת בתי-הדין של האגודה. יש רק בית-דין רבני אחד  
שהוכר על-ידי המדינה כחוק. ישנם בתי דין פרטיים,  
אבל הם אינם מוכרים בחוק. מי שהולך לרב פרטי או לבית-דין פרטי, יכול לעשות  
זאת אם הוא חותם על סטר בודרות. (ז. שפירא: האם אנשי האגודה מתחתנים  
ומתגרשים ברבנות?) כן.

ז. בדר:

שמעתי, ואני מכבד זאת, שמועצת הרבנות דנה לפי  
ההלכה. אבל אם קיימים נישואים לפי ההלכה, הרי  
עד כמה שסטעתי בתי-הדין מוסמים דוקא על הפקודה המיוחדת ולא על ההלכה,  
ודורשים מאנשים נשואים לחזור שנית על הנישואים אחרי הרבה שנים.

ז. ורהפטיג:

זוהי טעות מוחלטת. מי קובע את ההלכה? לא אתה ולא  
אני. הקראים אמרו שההלכה זה רק מה שכתוב בספר  
התורה. אבל אנחנו איננו קראים. ההלכה היא לא רק מה שיש בחומס, אלא כל מה  
שהתנבס כהלכה. ואת זאת לא אתה קובע. הרי מקומות שתיקנו תקנות לפיהן נישואים  
צריכים להתקיים רק בסנין. גם זו הלכה. ההלכה יכולה לקבוע כל נישואים מסויימים  
פסולים. אין זה ענין לך לקבוע. יש רק הלכה אחת.

ז. בדר:

אני מציע שבטע דו"ח על מצב השיפוט בבתי-הדין  
המוסלמים ובבתי-הדין של תשע העדות של הנוצרים.  
אני חושב שאנחנו חייבים לעשות זאת.

הינ"ר ס. אונא:

אתיעץ בקטר עם ביקור בבתי-הדין, ואם אחרי זה יהיה  
רצון לדון, נעשה זאת.

ז. בר-יהודה:

כשנמסר דו"ח על-ידי איזו שהיא מחלקה מסלתי בפני  
ועדה מסויימת, יש לשאול אח"כ האם אין הצעות  
להחלטה.

הינ"ר ס. אונא:

אני אברר את ענין הביקור, ואז נחליט.